

De intrede in de arbeidsmarkt van criminologen, afgestudeerd aan de K.U.Leuven in de jaren 1982 tot en met 1985¹

J. Van Kerckvoorde en M. Puttaert²

Inhoud

1. Inleiding

2. Medewerking en representativiteit

3. Enkele sociografische kenmerken

3.1. Verdeling naar geslacht

3.2. De leeftijd

3.3. De studieloopbaan van de respondent

3.3.1. Studies voorafgaand aan de criminologie-opleiding

3.3.2. Het verloop van de studies criminologie

3.3.3. Verdere studies

4. De tewerkstelling

4.1. Inleiding

4.2. Inschakeling in de arbeidsmarkt

4.3. Statuut van de tewerkstelling

4.4. Het tewerkstellingsdomein

4.5. De tevredenheid over het werk

4.6. De aard van de professionele praktijk

4.7. Het loon

4.8. Beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt, tewerkstellingsduur en werkloosheidsduur

4.9. Het vinden van een job

4.10. De aansluiting tussen opleiding en tewerkstelling

5. Geslacht, leeftijd, behaalde graad en diplomaprofiel als voorspellers van de arbeidsmarktsituatie

5.1. Inleiding

5.2. Het hebben van bezoldigd werk

5.3. De tewerkstellingsproportie

5.4. De werkzekerheid

5.5. Het inkomen

5.6. Het al dan niet criminologisch werkzaam zijn

5.7. Is de uitgeoefende taak van universitair niveau?

5.8. Samenvatting

1. Dit onderzoek werd betoelaagd door de Rechtsfaculteit van de K.U.Leuven. Daarvoor onze oprechte dank.

De invoer en de verwerking van de basisinformatie werd grotendeels door de Heer Bert Eskens verzorgd: ook hem onze gemeente dank.

2. Respectievelijk hoogleraar en assistent aan de afdeling strafrecht, strafvordering en criminologie, Faculteit Rechtsgeleerdheid, K.U.Leuven.

1. Inleiding

In 1978 werden alle aan de K.U.Leuven afgestudeerde criminologen geënquêteerd over hun intrede in, en positie op de arbeidsmarkt.³ Intussen is er een tweede aanvulling van deze studie. Waar de vorige verslaggeving⁴ de periode van 1981 besloeg, zijn nu de afgestudeerden van februari 1982 tot en met september 1985 bevraagd.

2. Medewerking en representativiteit

In het totaal werden 349 afgestudeerden aangeschreven, waarvan er 281 (81 %) — sommigen evenwel pas na een tweede herinneringschrijven — antwoordden. Rekening gehouden met een aantal onbestelbare zendingen, betekent dit een respons van 85 %, wat meer dan behoorlijk kan genoemd worden.

Een vergelijking van de verdeling van de respondenten naar geslacht, afstudeerjaar en behaalde graad met die voor de gehele populatie geeft volgend beeld (zie tabel 1).

Tabel 1. Vergelijking van de respondentengroep met de populatie

	<u>Respondenten</u>	<u>Populatie</u>	Phi of Cramer's v ¹	
	N = 281	N = 349	p ² <	
	%	%		
<u>Geslacht</u>				
man	50.7	48.4	n.s	.09
vrouw	49.3	51.5		
<u>Afstudeerjaar</u>				
1982	20.6	23.2	.05	.15
1983	22.8	23.2		
1984	25.9	25.7		
1985	30.6	27.7		
<u>Behaalde graad</u>				
voldoende	48.4	49.8	.02	.10
onderscheiding	41.6	41.5		
grote of grootste onderscheiding	9.9	8.6		

1. In de volgende tabellen wordt Cramer's v afgekort tot v.

2. n.s. = niet significant op 5 %-niveau.

Uit tabel 1 blijkt dat de respondentengroep behoorlijk representatief is voor de gehele populatie. Wel zijn de wat langer afgestudeerden iets onder-, en de recentst afgestudeerden wat oververtegenwoordigd.

3. VAN KERCKVOORDE, J. en PETERS, T., 'Tien jaar criminologie aan de K.U.Leuven. Studieloopbaan en beroepssituatie van afgestudeerden', *Panopticon*, 1 (1980) 6, 470-480.

4. PETERS, T. en VAN KERCKVOORDE, J., 'De intrede in de arbeidsmarkt van recent aan K.U.-Leuven afgestudeerde criminologen', *Panopticon*, 5 (1984) 2, 93-110.

3. Enkele sociografische kenmerken

3.1. VERDELING NAAR GESLACHT

Uit de vorige enquête bleek de sterke toename van het aantal afgestudeerde vrouwelijke criminologen. Zo'n tien jaar geleden bestond de studentenpopulatie voor zowat tweederde uit mannen. Over de periode 1978-1981 kunnen we spreken van een *duidelijke verandering*: de vrouwen werkten de wanverhouding totaal weg, zodat de populatie in gelijke mate mannen en vrouwen omvatte. Ook nu is het procentueel aantal vrouwen nog lichtjes gestegen en bedraagt de verhouding 48 % mannen en 52 % vrouwen.

Vergelijken we het procentueel aantal vrouwen onder de afgestudeerde criminologen met dat uit vier andere studierichtingen van de groep humane wetenschappen (rechten, sociale wetenschappen, psychologie en pedagogie), dan staat criminologie thans op de derde plaats (53 % vrouwen), na pedagogie (62 % vrouwen) en psychologie (62 % vrouwen).⁵

3.2. DE GEMIDDELDE LEEFTIJD

De gemiddelde leeftijd van de respondenten bedraagt 27 jaar, met een minimum van 22 en een maximum van 65 jaar. Vermits 90 % jonger is dan 30 jaar, is er een continuering van de bevindingen uit het vorig onderzoek: de respondentengroep is ook nu weer wat jonger. Dit hoeft nauwelijks te verbazen, daar de inhaalbeweging van studenten die nog het oude studieregime volgden (eindverhandeling en examens niet verplicht binnen hetzelfde academiejaar af te leggen) met soepele overgangsmaatregelen, nu afgesloten is.

3.3. STUDIELOOPBAAN VAN DE RESPONDENTEN

3.3.1. Studies voorafgaand aan de criminologie-opleiding

Slechts 12 % van de bevroagden verwierf hun *diploma van het secundair onderwijs* in het VSO of type I: de meerderheid (87 %) studeerde af aan een instelling van type II.

Deze cijfers zijn vrijwel gelijk aan die van de vorige enquête. Wanneer we meer in detail gaan kijken naar de binnen het secundair onderwijs gevolgde afstudeerrichtingen, krijgen we volgend beeld (zie tabel 2).

Uit deze tabel kunnen we afleiden dat waar vroeger de helft (51 %) van de criminologen uit de klassieke richtingen kwamen, nu eerder het omgekeerde geldt. Meer dan de helft (57 %) komt uit de moderne humaniora. Een kleine minderheid blijft uit de technisch georiënteerde richting komen (6 %).

5. Met dank aan de Heer Fred BELLEFROID, Universitair Studiebureau van de K.U.Leuven, voor de door hem verstrekte cijfers.

Tabel 2. *Afstudeerrichting*

	Respondentengroep			
	1978-1985 ¹		1982-1985	
Afstudeerrichting	f	%	f	%
Oude humaniora (latijn-grieks, latijn-wiskunde, latijn-wetenschappen)	90	50.5	93	37.0
Moderne humaniora (economische wetenschappen, wetenschappelijke A of B)	77	43.2	144	57.3
Technische afdeling	11	6.1	14	5.5
Totaal	f	178	251	
	%	100		100

p < .01

v .14

1. De onderzoeksresultaten uit deze periode werden ontleend aan Peters, T. en van Kerckvoorde J., 1984, 83-110

Langs welke *toegangswegen* zijn studenten aan de opleiding criminologie begonnen? Enerzijds startte iets meer dan de helft (55 %) van de respondenten in de *eerste kandidatuur*. Tot de groep Hoger Onderwijs van het Korte Type (HOKT)-afgestudeerden en houders van een brevet van politie-officier, die via een *enige kandidatuur* startten behoorde 34 % van de respondenten. Tenslotte cumuleerden 11 % de *eerste licentie criminologie* met een andere universitaire studie. Vergelijken we deze procentuele verhoudingen met de vorige onderzoeksresultaten, dan blijkt het aantal studenten dat alleen een criminologiediploma heeft, nog lichtjes te zijn gestegen. Hetzelfde geldt voor de groep HOKT-studenten: hun aandeel steeg van 17 % (1967-1977) over 20 % (1978-1981) naar de huidige 34 %. Deze continue groei kunnen we enerzijds verklaren vanuit een grote interesse voor de opleiding criminologie die vaak gezien wordt als een noodzakelijke theoretische verdieping en aanvulling van het HOKT-diploma. Anderzijds willen sommigen hun tewerkstellingskansen verbeteren door een bijkomend universitair diploma te behalen. Langer studeren betekent voor een aantal wellicht ook uitstel van werkloosheid en is meteen ook een zinvoller manier om zijn tijd te besteden. Zeer opvallend is de verdere daling van het aandeel 'cumulatiestu-

denten'.⁶ Tot 1977 vertegenwoordigden zij nog 35 % van de afgestudeerde criminologen, in de daarop volgende periode nog 21 % en nu nog slechts 11 %. De terugval van deze categorie werd vooral vastgesteld in de periode 1978-1981. Het verplicht stellen van een stage, samen met het invoeren van een combinatieverbod van de tweede licentie criminologie met elke andere voltijdse universitaire studie, hebben de cumulatiemogelijkheden ingrijpend beperkt. Dat deze terugval zich ook nu verder doorzet is wellicht te wijten aan de betrachting van diegenen die een tweede universitair diploma willen behalen, om die studie te kiezen die hun arbeidsmarktpositie manifest kan verhogen.⁷ Immers, de beroepsuitwegen in de gerechtelijke sector — advocatuur en magistratuur — en de strafuitvoering zijn eerder beperkt. Sommigen suggereren dat door politieke benoemingen, het belangrijker wordt om politiek goed 'gecoached' te zijn dan in het bezit te zijn van een tweede diploma.

De enige kandidatuur wordt traditiegetrouw vooral gevolgd door studenten met 'maatschappelijk werk' als vooropleiding (62 %). Daarnaast waren vooral vroeger verpleegkundigen (18,6 %) goed vertegenwoordigd: deze groep valt nu terug op 7 % en ruimt plaats voor de psychologisch assistenten (9 %) en de gegradueerden in de orthopedagogie (9 %) (p n.s., v. 12).

Van de 11 % (30) respondenten die criminologie met een andere licentie combineren, behoren de helft tot de faculteit rechtsgeleerdheid, 10 % tot sociale wetenschappen en 10 % tot pedagogie en psychologie. De resterende 30 % komt uit geneeskunde, godsdienstwetenschappen en filosofie.

3.3.2. Het verloop van de studies criminologie

In tabel 3 volgt een overzicht van de *studieresultaten* van de respondenten voor de periodes, 1978-1981 en 1982-1985.

Tabel 3. Studieresultaten van de populatie afgestudeerden in 1978-1981 en 1982-1985

	<u>Respondentengroep</u>			
	1978-1981		1982-1985	
<u>Behaalde graad</u>	f	%	f	%
Voldoende	83	35.5	174	49.0
Onderscheiding	118	50.5	145	41.5
Grote onderscheiding of meer	33	14.5	30	8.5
Totaal	f	234	349	
	%	100	100	

p < .001
v ' .15

6. Een begrip dat betrekking heeft op de studenten die criminologiestudies samen met een andere tweede cyclus-opleiding volgden en met succes beëindigden.

7. Inmiddels zijn enkele programma-aanpassingen gebeurd die criminologie in beperkte mate cumuleer-vriendelijk maken. Anderzijds is er sinds 1987-88 een voor juristen en artsen toegankelijk curriculum, leidend tot een bijzonder diploma in de criminologie.

Vergelijken we beide periodes, dan komen de recent afgestudeerden er minder goed uit.

Of dit moet toegeschreven worden aan een verminderde kwaliteit van de studentenpopulatie, aan hogere eisen van de examinatoren, aan een toegenomen moeilijkheidsgraad van het studiepakket of aan een combinatie van voorgaande factoren is evenwel niet uit te maken.

3.3.3. *Verdere studies*

Na het behalen van hun criminologiediploma begonnen nog 109 (39 %) van de 281 respondenten aan een *bijkomende studie*. Voor de meesten (59 %) is dit avond- en/of weekendonderwijs. Vergeleken met vorige enquête betekent dit verder studeren een lichte stijging. Ook stellen we een verschuiving vast in de gekozen studierichtingen. Vroeger waren vooral 'sociale wetenschappen' (sociologie, pers- en communicatie-, familiale en sexuologische wetenschappen, antropologie) in trek. Nu scoren voornamelijk rechtsgelerdheid, bedrijfseconomie en aanverwanten hoog, naast informatica en talen (deze beide worden meestal in avondonderwijs gevolgd). Waar in vorige enquête nog gewezen werd op de relatief grote belangstelling voor het behalen van het brevet van politie-officier, blijkt die interesse nu toch sterk te zijn getaand: slechts 4 % volgt of volgde deze opleiding. Uit verdere analyse blijkt echter dat van de 20 respondenten die een functie uitoefenen bij de politie, er slechts een kleine minderheid (N=6) is tewerkgesteld bij de gemeentepolitie. Alleen voor hen is deze opleiding interessant. De overige 14 werken bij de gerechtelijke politie, waar voorzien wordt in een bijkomende opleiding in de School voor Criminalistiek.

Gevraagd naar de *reden(en) waarom men verder studeert* antwoordde men in 37 % van de gevallen dit te doen om zijn tewerkstellingskansen te verruimen: 8 % van de respondenten volgt een bijkomende studie omdat de job dit vereist of om gemakkelijker promotie te maken. Deze eerder zakelijke argumentatie krijgt nu een groter gewicht dan in de bevraging van vijf jaar geleden, waar 'louter interesse' toen de belangrijkste motivatie bleek (46 %). Toch blijkt ook nu interesse een belangrijke drijfveer (33 % van de bevroegden). Slechts 10 % vindt bijkomende scholing een noodzakelijke aanvulling voor tekorten in het criminologie-programma.

4. **Tewerkstelling**

4.1. *INLEIDING*

Het voornaamste opzet van de enquêtering was en blijft het in beeld brengen van de werksituatie van afgestudeerde criminologen, en dit op een zo gedifferentieerd mogelijke manier. Daarom beschrijven we eerst een aantal facetten van deze werksituatie om vervolgens, met behulp van multiple regressie-analyses, het gewicht van een aantal van invloed zijnde factoren beter in te schatten.

4.2. INSCHAKELING IN DE ARBEIDSMARKT⁸

Tabel 4 geeft een overzicht van de arbeidsmarktinschakeling van de respondenten, op het ogenblik van de bevraging.

Tabel 4. Arbeidsmarktinschakeling

	f	%
Tewerkgesteld	222	79.5
Onvrijwill. werkloos	28	10.0
Idem met vrijstelling van stempelcontrole	5	1.7
Vrijwillig werkloos	3	1.1
Leger- of burgerdienst	14	5.0
Studerend	7	2.5
Totaal	f 279	% 100

Deze cijfers geven een veel gunstiger beeld van de tewerkstelling van afgestudeerde criminologen dan men op grond van de voorgaande enquête zou verwachten: bijna 80 % is aan de slag (tegenover 68 % in de periode 1978-1981).

4.3. STATUUT VAN DE TEWERKSTELLING

Hoewel voorgaande gegevens aanleiding kunnen geven tot optimisme blijkt toch dat een niet onbelangrijk deel van de criminologen met een tijdelijk, en bijgevolg onzeker statuut aan het werk is (zie tabel 5).

Tabel 5. Statuut van de werkenden

	Respondentengroep			
	1978-1981		1982-1985	
Statuut	f	%	f	%
Zelfstandige	11	7.9	14	6.3
Vastbenoemd	41	30.1	53	23.8
Onbepaalde duur	37	27.2	74	33.3
Bepaalde duur	12	8.8	29	13.1
B.T.K., D.A.C., R.V.A.-, stagiair, tewerkgestelde werkloze	35	25.7	52	23.4
Totaal	f 136	% 100	f 222	% 100

p n.s.
v .07

8. Vijftien respondenten hadden al een job vóór hun afstuderen. Waar nodig zullen deze eenheden buiten de analyse gehouden worden.

Globaal mogen we stellen dat de huidige resultaten weinig verschillen met deze uit de vorige enquête: iets meer dan de helft van de bevraagden werkt met een behoorlijk statuut (57 %), maar 1 op 3 heeft geen werkzekerheid.

Bovendien zijn er 32 respondenten deeltijds tewerkgesteld, waarvan slechts 13 naar eigen wens. Daar de overheid voornemens is de 'nepstatuten' gaandeweg meer voor te behouden voor minder geschoolden, en er in het algemeen eerder een afbouw van dergelijke jobs gebeurt, mogen wij verwachten dat het aantal met een dergelijk statuut tewerkgestelde criminologen zal dalen, met een vermoedelijke stijging van het aantal werklozen tot gevolg.

4.4. HET TEWERKSTELLINGSDOMEIN

Met tabel 6 geven wij een overzicht van de verschillende werkvelden waar criminologen terecht kwamen. Voor de indeling gebruikten wij ondermeer de vijf stagerichtingen uit de tweede licentie.

Tabel 6. *Tewerkstellingsdomeinen*

	f	%
<u>Specifiek criminologische sector</u>		
- Politie/advocatuur/magistratuur	31	13.8
- Jeugdbescherming/bijzondere jeugdzorg	22	9.8
- Strafuitvoering	10	4.5
<u>Daarbij aansluitend</u>		
- Welzijnswerk met marginale groepen/ sociocultureel vormingswerk/media	32	14.3
- Gezondheidszorg	23	10.3
- Onderwijs : Secundair /H.O.K.T.	9	4.0
- Universitair onderwijs/onderzoek	13	5.8
<u>Buiten criminologische sector</u>		
- Openbare dienst	24	10.7
- Handel/Nijverheid	58	25.9
- Politiek	2	0.9
Totaal	f	
	222	
	%	100

Samenvattend kunnen we stellen dat 28 % van de afgestudeerden werkzaam zijn in de 'kern'sector, daarnaast werken er ruim 34 % in sectoren die nauw bij het criminologisch domein aansluiten. De resterende 38 % werkt in sectoren die niets met criminologie te maken hebben.

Vandaar ook wellicht het kleine percentage (22 %) respondenten dat meldt met *straf- en/of maatregelenrecht* bezig te zijn. De cijfers in tabel 7 geven de vergelijking weer met de onderzoeksresultaten van voorgaande enquête.

Tabel 7. Verdeling naar beroepsdomein over 2 periodes

		Respondentengroep			
		1978-1981		1982-1985	
		f	%	f	%
Domein					
Criminologie		40	29.4	63	28.1
Verlengde van criminologie		56	41.1	77	34.3
Buiten criminologie		40	29.4	84	37.5
Totaal	f	136		224	
	%		100		100

p n.s.

v .09

Er zijn enkele verschuivingen. Blijkbaar oriënteren steeds meer criminologen zich op beroepsuitwegen die niets meer met hun criminologie-opleiding te maken hebben.

Misschien doen zij dit om aan langdurige werkloosheid te ontsnappen en is deze strategie meteen mede verantwoordelijk voor het eerder lage werkloosheidscijfer.

4.5. DE TEVREDENHEID OVER HET WERK

Toch moeten wij daar onmiddellijk bij vermelden dat, vergeleken met de bevraging van 1978-1981, relatief meer geënquêteerden (48 %) tevreden zijn met hun werkkring. Iets meer dan de helft (52 %) kijkt uit naar ander werk.

Op de vraag *waarom men van job wenst te veranderen*, kregen wij 98 eenduidige antwoorden. Tabel 8 bevat hiervan een overzicht, naast een vergelijking met de vroegere resultaten.

Tabel 8. Evolutie in de redenen om van job te veranderen

		Respondentengroep			
		1978-1981		1982-1985	
		f	%	f	%
<u>Redenen werkverandering</u>					
Werkonzekerheid		25	48.1	40	47.6
Niet aansluitend bij belangstelling		16	30.7	18	21.4
Slechte bezoldiging		2	3.8	17	20.2
Niet aansluitend criminol. opleiding		9	17.3	9	10.7
Totaal	f	52		84	
	%		100		100

p < .05

v .25

Ontsnappen aan een onzeker statuut blijft de hoofdbekommernis om op zoek te gaan naar een andere baan. Het werken in een domein dat niet aansluit bij zijn belangstelling of bij de opleiding criminologie blijkt nu minder vaak een reden om uit te zien naar een ander werkterrein.

Een nieuw probleem is echter de slechte bezoldiging.

Verder bouwend op deze bevindingen komen we tot een nieuwe vraagstelling. Enerzijds zijn er meer criminologen buiten de sector tewerkgesteld, anderzijds blijkt die groep in verhouding weinig uit te kijken naar ander werk. Zijn dan wellicht juist afgestudeerden werkzaam in het criminologische veld en/of het verlengde daarvan ontevreden, bijvoorbeeld omwille van een slechte bezoldiging en/of een onzeker statuut?

Om hierop een antwoord te krijgen bekijken we eerst (zie tabel 9) in welke domeinen de ontevredenheid het grootst is.

Tabel 9. Huidig werkveld en het al dan niet wensen van ander werk

		<u>Werkveld</u>						Totaal	
		Criminologisch domein		Daarbij aansluitend		Geheel ander domein			
		f	%	f	%	f	%	f	%
<u>Ander werk ?</u>									
ja		28	44.4	48	66.6	36	43.3	112	51.3
neen		35	55.5	24	33.3	47	56.6	106	48.6
Totaal	f	63		72		83		218	
	%		100		100		100		100

p < .01
v .22

Het valt op dat de ontevredenheid vooral voorkomt bij diegenen die in de aanverwante sector werken 67 % (N=48).

Wat vooral als *problematisch* geduid wordt blijkt uit tabel 10.

Tabel 10. Verdeling van reden zoeken naar ander werk over de tewerkstellingsdomeinen

		<u>Tewerkstellingsdomein</u>						Totaal	
		Crim. domein		Daarbij aansluitend		Geheel ander			
		f	%	f	%	f	%	f	%
<u>Reden zoeken ander werk</u>									
Bezoldiging		7	29.1	4	9.3	4	14.2	15	15.7
Statuut		9	37.5	22	51.1	9	32.1	40	42.1
Niet aansluitend bij opleiding		0	0.0	2	4.6	7	25.0	9	9.4
Niet aansluitend bij belangstelling		4	16.6	8	18.6	5	17.8	17	17.8
Andere		4	16.6	7	16.2	3	10.7	14	14.7
Totaal	f	24		43		28		95	
	%		100		100		100		100

Voorwaarden voor de Chi² niet vervuld.
v .30

Voor zover percentages berekend op kleine frequenties dit toelaten, mogen we besluiten dat een onzeker statuut en een slechte bezoldiging problemen zijn die voornamelijk aangekaart worden door mensen tewerkgesteld in het criminologische veld (respectievelijk 37 % en 29 %).

Het ongenoegen van respondenten uit de aanverwante sector concentreert zich opvallend rond het slechte tewerkstellingsstatuut: 51 %.

Uit verdere analyses blijkt dat we de minst aantrekkelijke statuten het vaakst aantreffen in deze aanverwante sector: 55 % werkt er met tijdelijke arbeidsovereenkomsten. Voor wat het criminologische veld betreft stellen we vast dat 60 % een vaste benoeming of een overeenkomst voor onbepaalde duur heeft, tegenover 32 % met een tijdelijk statuut. Een minderheid van de respondenten die een job uitoefent buiten het criminologische domein wil van werk veranderen. Een slecht statuut is ook voor hen vaak het probleem (32 %). Bij nader toezien blijkt dat dit vooral opgaat voor de openbare dienst, waar men vaak tewerkgesteld is op basis van stagecontracten, BTK en dergelijke.

Werken buiten de sector (handel, nijverheid of openbare dienst) geeft de meeste zekerheid: 72 % heeft er een vaste betrekking of een overeenkomst voor onbepaalde duur. Toch wensen 1 op 12 criminologen die buiten het veld zijn terechtgekomen een job die beter aansluit bij hun opleiding.

4.6. DE AARD VAN DE PROFESSIONELE PRAKTIJK

Wij vroegen de werkenden welke karakteristieken het best hun beroepsactiviteit typeren. Tabel 11 bevat een cijfermatige voorstelling van de gekozen alternatieven.

Tabel 11. Aard van de uitgeoefende functie

	f	%
Hulpverlening	65	30.7
Beleid	27	12.7
Administratief- uitvoerend	76	35.8
Onderwijs	44	20.8
Totaal	212	100

Vergelijking van deze resultaten met gegevens van 5 jaar geleden, leert ons dat er één opvallende groeipool is, namelijk: functies gekenmerkt door administratief-uitvoerend werk (van 23 % naar 35 %). Tewerkstelling waar hulpverlening domineert is het sterkst gedaald (van 38 % naar 31 %). Differentieert men deze factor naar *tewerkstellingsdomein*, dan zien we dat de sector die totaal buiten criminologie ligt (handel en nijverheid, openbare dienst buiten de sector), het best gekenmerkt wordt door administratief-uitvoerend werk: respectievelijk 58 % en 78 % van de respondenten die daar werken geeft dit kenmerk aan: bij de politie duidt ook 48 % zijn taken als dusdanig. Criminologen die aan hulpverlening doen, vinden we vooral terug in de aanverwante sector — 74 % gezondheidszorg, 52 %

werken met marginale groepen — en in de jeugdbescherming (67 %). Een minderheid is beleidsmatig bezig: 22 % bij de politie en 19 % in handel en nijverheid.

Er werd de respondenten tevens gevraagd of de functie die zij bekleeden een *universitair diploma* vergt: voor 55 % was dit geen vereiste. Uit een vergelijking met cijfers van vorige enquête blijkt er nauwelijks iets veranderd. Ook dit gegeven werpt licht op de toch wel problematische arbeidssituatie waarin recent afgestudeerden zich bevinden. Een mogelijke verklaring kunnen we vinden in het feit dat een groep — voornamelijk ook HOKT gediplomeerden — tewerkgesteld zijn op A1-niveau, functies bij de politie vereisen evenmin een universitair diploma. Bovendien kan een aantal respondenten deze vraag negatief beantwoord hebben op grond van een persoonlijke inschatting van het niveau van het werk dat zij doen.

4.7. HET LOON

Om een idee te hebben over het al dan niet onderbetaald zijn van voltijds tewerkgestelde criminologen, gebruikten wij als maatstaf het normale brutoloon, bepaald aan de hand van het barema van bestuurssecretaris in overheidsdienst (berekend voor voltijds en bezoldigd werkenden jonger dan 26 jaar die maximum 3 jaar gewerkt hebben). Dit loon bedraagt 58.699 BF⁹ en komt overeen met categorie 4 uit tabel 12. Hiermee vergeleken wij het bruto inkomen van recent afgestudeerde respondenten die aan dezelfde voorwaarden voldoen (zie tabel 12).¹⁰

Tabel 12. Bruto-loon van voltijds werkenden < 26 jaar en < 3 jaar anciënniteit

	f	%
1. < 36.200 BF	5	10.9
2. 36.200 – 45.200 BF	12	26.1
3. 45.200 – 54.200 BF	17	36.9
4. 54.200 – 63.200 BF	11	23.9
5. > 63.200 BF	1	2.2
Totaal	46	100

Uit de tabel blijkt dat slechts 1 op 4 van de jonge criminologen een normale wedde verdient (24 %). 74 % situeert zich onder deze loonschaal, waarvan de helft (37 %) ronduit onderbetaald is. Uit een differentiëring naar diplomabezit blijkt dat de onderbetaling vooral houders van ook een HOKT diploma treft (78 % onderbetaald, tegenover 70 % van diegenen met alleen een criminologiediploma en 55 % van de houders van minstens twee licentiediploma's).

9. Hierbij onze oprechte dank aan Mevrouw Monique AELBRECHT en de Heer HEYNEN van de centrale personeelsdienst van de K.U. Leuven, voor de verstrekte informatie.

10. Een vergelijking met vorige enquête is om onderzoekstechnische reden niet goed mogelijk.

4.8. BESCHIKBAARHEID VOOR DE ARBEIDSMARKT, TEWERKSTELLINGS- EN WERKLOOSHEIDSDUUR

Vermits het onderzoek betrekking heeft op afgestudeerden uit de periode 1982-1985 moet, bij het maken van uitspraken over de tewerkstellings- en werkloosheidsduur, rekening gehouden worden met een ongelijke beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt. Daarom wordt één en ander uitgezet als *proportie* ten aanzien van de voor inschakeling in de arbeidsmarkt beschikbare tijd. Uit de vorige enquête bleek dat de werkenden gedurende 83 % van de tijd dat ze beschikbaar waren voor de arbeidsmarkt aan de slag zijn geweest. Het huidige onderzoek geeft exact hetzelfde resultaat. Betrekken we in deze berekening ook de werklozen, geeft dit een proportie van 78 %. We merkten hierbij een significant ($p < .002$) verband met het diplomabezit: de tewerkstellingsproportie stijgt van 53 % voor respondenten met alleen een criminologiediploma naar 66 % voor bovendien HOKT-gediplomeerden en bereikt 80 % voor bezitters van twee licentiediploma's.

Wat de *werkloosheidsduur* betreft stellen we vast dat meer dan de helft (61 %) van de werkende of werkloze respondenten maximaal 6 maanden na het afstuderen werkloos bleef (tegenover 32 % in 1978-1981), voor 18 % (tegenover 36 % in 1978-1981) liep dit uit tot maximaal 1 jaar en nog eens 18 % (tegenover 26 % in 1978-1981) bleef tussen 1 en 2 jaar na het behalen van zijn diploma nog steeds gedwongen werkloos. Nadien is — op 3 % na (tegenover 6 % in 1978-1981) — nagenoeg iedereen geabsorbeerd door de arbeidsmarkt. Lange werkloosheid is er vooral bij de afgestudeerden met alleen een criminologiediploma. Daarentegen geraken vooral de houders van een HOKT-diploma relatief vlug aan de slag.

Samenvattend kunnen we stellen dat de huidige onderzoeksgegevens veel gunstiger liggen dan de resultaten van vorige enquête: het aantal respondenten dat gedurende een korte periode werkloos is, is bijna verdubbeld, terwijl het aantal langdurig werklozen nagenoeg is gehalveerd.

4.9. HET VINDEN VAN EEN JOB

Ook in deze enquête ging onze aandacht naar de manier waarop afgestudeerden werk zoeken, de moeilijkheden die zij hierbij ondervinden en de elementen die een rol spelen bij het vinden van een job.

Daarom vroegen wij alle respondenten naar de gebruikte *bemiddelingskanalen* voor het vinden van werk. Een overzicht van de resultaten van vorige en huidige bevraging wordt gegeven in de eerste kolom van tabel 13. Omdat eenzelfde respondent vaak meer dan één element noemde ligt het aantal 'bemiddelingskanalen' hoger dan het aantal respondenten zelf: gemiddeld ongeveer 3 per persoon.

Om de meer succesvol geachte strategie(ën) te kennen, vroegen wij aan hen die een job hadden gevonden welke zoekstrategie daartoe vermoedelijk het sterkst had bijgedragen. In de tweede kolom van tabel 13 zijn *de meest succesvolle wegen* vermeld, opgesplitst volgens de twee onderzoeksperiodes.

Wij brengen in herinnering dat 15 respondenten reeds een job hadden voor

zij afstudeerden. Bij de verdere berekeningen werden zij buiten beschouwing gelaten.

Tabel 13. Gebruikte kanalen en meest efficiënt geacht kanaal voor het vinden van werk

	Gebruikte kanalen				Meest efficiënt kanaal			
	1978-1981		1982-1985		1978-1981		1982-1985	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Aankondiging werkgever	94	20.7	185	22.5	21	21.6	46	24.2
Selectie-examens	83	18.3	171	20.8	23	23.7	45	24.2
R.V.A.	80	17.6	150	18.2	3	3.0	7	3.6
Spontaan schriftelijk solliciteren	63	13.9	129	15.7	5	5.1	26	13.6
Plaatsingshulp	72	15.8	90	10.9	2	2.0	5	2.6
Persoonlijk aanbieden	34	7.5	47	5.7	10	10.3	19	10.0
Zelf advertenties plaatsen	6	1.3	11	1.3	0	0.0	0	0.0
Inschrijving onderwijsrecruterend	11	2.4	6	0.7	0	0.0	0	0.0
Relaties	5	1.1	16	0.2	23	23.7	34	17.8
Andere	5	1.1	15	0.2	10	10.3	8	4.2
Totaal	453	100	820	100	97	100	190	100

Globaal kunnen we stellen dat over beide onderzoeksperiodes dezelfde sollicitatiekanalen zijn gebruikt. Toch vallen een aantal verschillen op: in 1982-1985 werd er minder een beroep gedaan op de dienst plaatsingshulp van de School voor Criminologie en schreven afgestudeerden minder in op de lijst voor onderwijsrecruterend. Wat het spontaan schriftelijk solliciteren betreft, stellen we vast dat deze strategie recent wat meer wordt aangewend met een stijgend succes.

Wanneer we de resultaten van beide kolommen met elkaar vergelijken, blijken sommige strategieën die toch vaak aangewend worden door werkzoekenden nauwelijks succes te hebben. Zo betreffen zowel in de vroegere als in de recente bevraging 18 % (1978-1981 N=80 en 1982-1985 N=150) van het totaal aantal gebruikte middelen de RVA met een succesratio van respectievelijk slechts 3 % en 4 %. De dienst plaatsingshulp van de School voor Criminologie maakte vroeger 16 % (N=72) en nu nog 11 % (N=90) van het totaal aantal beproefde strategieën uit. Respectievelijk slechts 2 % en 3 % van het totale aantal respondenten geraakte hierdoor aan de slag.

Meedoen aan selectieproeven, antwoorden op advertenties en spontaan solliciteren leveren goede resultaten op. Maar ook het aanwenden van relaties blijft belangrijk, zij het minder dan vroeger.

Gebruik maken van een geschikte strategie is een eerste stap om werk te vinden, aangeworven worden de volgende.

Daarom vroegen wij ook naar de *reden waaraan tewerkgestelden hun aanwerving toeschrijven* en vergelijken we de resultaten met die van vorige enquête (zie tabel 14).

Tabel 14. Belangrijkste reden van aanwerving

		Respondentengroep			
		1978-1981		1982-1985	
		f	%	f	%
Diploma's, studieresultaten		28	36.3	41	23.5
Bijzondere kennis en vaardigheden		26	33.7	56	32.1
Geslaagd in selectieproef		8	10.3	55	32.1
Steun van relaties		14	18.1	22	12.6
Totaal	f	77		174	
	%		100		100

p < .02
v .20

In tegenstelling tot vorige enquête (slechts 10 %) menen 32 % van de huidige respondenten aangeworven te zijn op grond van het slagen in selectieproeven. Men hecht evenveel belang aan het beschikken over bijzondere kennisinhouden en vaardigheden. Er worden evenwel andere accenten gelegd. In de periode 1978-1982 bleek de terreinervaring opgedaan tijdens de stage een gunstig effect te hebben op de tewerkstelling, nu benadrukken evenveel respondenten het hebben van commerciële vaardigheden.

De belangrijkste moeilijkheden die afgestudeerden ervaren bij *het vinden van werk* zijn weergegeven in tabel 15. In de laatste categorie zit o.m. de verwijzing naar het probleem dat mannen vaak worden geweigerd omdat zij hun dienstplicht nog niet hebben vervuld, alsook naar het gevoel van discriminatie dat niet-uitkeringsgerechtigde afgestudeerden hebben omdat zij niet in aanmerking komen voor tijdelijk statuten zoals o.m. BTK en DAC.

Tabel 15. Belangrijkste moeilijkheden bij het vinden van werk

		Respondentengroep			
		1978-1981		1982-1985	
		f	%	f	%
Geen of weinig vraag naar het diploma criminologie		50	54.9	89	50.0
Grote concurrentie van universitaire en/of HOKT-gediplomeerden		19	20.8	40	22.4
Gebrek aan specialisatie en/of ervaring		14	15.3	33	18.5
Moeilijkheden van praktische aard		8	8.7	16	8.9
Totaal	f	91		178	
	%		100		100

p n.s.
v .02

Globaal kunnen we stellen dat criminologen over de beide onderzoeksperiodes heen in dezelfde mate dezelfde problemen signaleren. Het feit dat het diploma zo weinig expliciet is toegesneden naar duidelijk omliggende taken blijft de grootste handicap. In het brede veld van strafrechtsbedeling, straf- en maatregelen-toepassing en het daarmee verbonden welzijns- en vormingswerk staan zij vaak in concurrentie met andere menswetenschappelijke diploma's.

4.10. DE AANSLUITING TUSSEN OPLEIDING EN TEWERKSTELLING

Uit de verwerking van de antwoorden blijkt dat 59 % tevreden is met zijn opleiding, waarvan ruim 3 % zeer positief en 16 % tamelijk positief staan ten aanzien van de criminologieopleiding. De resterende 41 % vindt de opleiding een nauwelijks of niet geschikte voorbereiding.

De huidige resultaten liggen iets gunstiger dan deze van de vorige enquête.

De *appreciatie verschilt naargelang van de aard van de uitgeoefende beroepspraktijk* (zie tabel 16).

Tabel 16. *Appreciatie van de opleiding naargelang de aard van de functie*

Appreciatie	Aard van de functie									
	Hulpver- verlening		Beleid		Administra- tief uit- voerend		Vorming/onderz. onderwijs		Totaal	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Zeer geschikt	5	7.6	3	11.5	9	11.8	10	22.7	27	12.8
Tamelijk geschikt	32	49.2	11	42.3	29	38.1	26	59.0	98	46.4
Niet geschikt	28	43.0	12	46.1	38	50.0	8	18.1	86	40.7
Totaal	f									
	65		26		76		44		211	
	%	100		100		100		100		100

p < .02
v .27

Helemaal in tegenstelling met de vorige onderzoeksresultaten blijkt nu ruim 80 % van de respondenten die voornamelijk bezig zijn met onderwijs, vorming en onderzoek tevreden te zijn met hun opleiding. Mogelijk hebben de grotere interesse voor de aggregatieopleiding en de inrichting van practica in dat curriculum daartoe bijgedragen.

Voor wat de andere taken betreft zijn de meningen meer verdeeld. Generaliserend kunnen we zeggen dat meer dan de helft van de tewerkgestelden uit de hulpverlening de opleiding nog (tamelijk) gunstig beoordelen. De helft van de beleidsvormers en van de administratief-uitvoerende krachten appreciëren de opleiding negatief. Deels komt dit doordat zij zelf vaak ook weinig criminologisch ingeschakeld zijn.

Aanvullend onderzoek wijst inderdaad in die richting: de appreciatie van de opleiding ligt gunstiger naarmate men een meer criminologisch beroep uitoefent.

Meer gedetailleerd betekent dit dat de verhouding het meest gunstig is voor tewerkgestelden in de jeugdbescherming en bijzondere jeugdzorg, de politie, de universiteit en het onderwijs, en het minst gunstig voor gezondheidszorg, handel en nijverheid en de nog niet hoger vermelde openbare ambten.

Zoals vermeld vindt 13 % van de respondenten de opleiding zeer geschikt voor hun beroepspraktijk. Naast een positieve waardering van de domeinkennis, benadrukken zij het multidisciplinair karakter van het curriculum, waar door een kritische benadering de problemen in een visieverruimend perspectief worden geplaatst.

Zowat 46 % vindt de criminologie-opleiding een 'tamelijk geschikte' voorbereiding. Deze respondenten verwijzen naar dezelfde positieve punten als de vorige groep, maar missen in de opleiding het aanleren van praktische vaardigheden en vinden de juridische vorming te beperkt.

De resterende 41 % vindt het geen goede voorbereiding. De grote meerderheid van deze respondenten is terechtgekomen in een werkveld dat niets meer met criminologie te maken heeft. Zij stellen dat de opleiding te weinig specifiek is en eerder een algemene vorming biedt.

Uit wat voorafgaat ligt het voor de hand dat wijzigingen in het programma worden bepleit.

Globaal is 77 % voorstander van aanpassingen in het criminologie curriculum, terwijl 23 % dat niet nodig vindt.

Het is niet eenvoudig om de vele en uiteenlopende voorstellen in beeld te brengen. Rekening houdend met de frequente herhaling van bepaalde standpunten kunnen we besluiten dat er zich toch weer eenzelfde trend aftekent als in voorgaand onderzoek. Een algemene zorg — ruim 1 op 4 van de afgestudeerden — betreft ook nu weer het gebrek aan bescherming en valorisatie van het diploma. Zij pleiten voor het promoten van het diploma op de arbeidsmarkt. Vanuit eenzelfde bekommernis wensen heel wat criminologen een *duidelijker geprofileerde opleiding*. Zij menen dat dit zal bijdragen tot het wegnemen van de onduidelijkheid over het diploma bij de werkgevers. Over de manier waarop meer eenduidigheid zou kunnen bereikt worden is men het niet eens. Wel wordt er algemeen gepleit voor meer specialisatie. De invulling echter valt uiteen in twee tegengestelde standpunten. De ene groep wil dichter aansluiten bij de praktijk door middel van het aanleren van praktische vaardigheden zoals: gespreks- en communicatietechnieken, rapporteren, talen en/of het uitbreiden van de stages. Anderen wensen een verdere theoretische specialisatie ondermeer in rechtsvakken, statistiek en informatica en onderzoeksmethoden.

Een aantal stelt ook een vorm van postuniversitaire bijscholing voor, maar geeft haast nooit aan voor welke groepen en met welk aanbod dit zou moeten gebeuren.

Bij de recente programmahervorming in criminologie (ingaaend 1986-1987) is op enkele van deze punten positief ingegaan. Zo werden practica belegd bij het vak statistiek, en is een vak 'penitentiair recht' ingevoerd. Voorts werd een

gedeelte van vroegere hoorcolleges omgezet in hoor- en werkcolleges, waarbij de studenten een grotere mogelijkheid geboden wordt tot het samenstellen van een eigen criminologieprofiel. Begunstigt dit voor hen een grotere identiteitsverwerving, dan kan dit anderzijds ook, naar de arbeidsmarkt toe, een algemeen gezicht op de inhoud en de waarde van de Leuvens criminologie opleiding wat bemoeilijken. Verder werden in 1987-1988 voor de eerste maal een aantal praktijkcolleges georganiseerd, waarin de studenten zich theoretisch kunnen inwerken, maar vooral praktisch oefenen in een aantal vaardigheden, dossiervorming, conflictbegeleiding, management, hulpverleningstechnieken).

Voorts zijn er nog andere wijzigingen: colleges over de computerverwerking van onderzoeksgegevens werden expliciet in de lijst van keuzevakken aangeboden, er is een sterke inbreng van de geschiedenis van de strafrechtsbedeling, ethiek is wat explicieter in het programma ingebouwd, de colleges over het gebruik van criminologische bronnen zijn getransformeerd en er is een gelijkwaardiger ondersteuning van alle stagerichtingen. De stages zelf werden vroeger iets verkort. Een voorstel om op kandidatuurniveau talen aan te leren werd uiteindelijk verworpen.

5. Geslacht, leeftijd, behaalde graad, en diplomaprofiel, als voorspellers van de arbeidsmarktsituatie

5.1. INLEIDING

Zoals bij de vorige enquête onderzochten we met behulp van multiple regressie-analyses of, en zo ja: in welke richting en in welke mate, een aantal sociobiografische kenmerken van de afgestudeerden *van invloed* zijn op respectievelijk:

1. het al of niet hebben van een bezoldigde betrekking;

voor de werkenden:

2. de *tewerkstellingsproportie*¹¹;
3. de *werkzekerheid* (tijdelijke arbeidsovereenkomst versus overeenkomst van onbepaalde duur of vaste benoeming);
4. het *inkomen* (bruto wedde);
5. het al dan niet *criminologisch werkzaam* zijn;
6. het tewerkgesteld zijn in functies waarvoor men een *universitaire opleiding noodzakelijk* vindt.

Bovenstaande afhankelijke variabelen werden elk op zich gerelativeerd met volgend pakket *onafhankelijke variabelen*:

1. het *geslacht*;
2. de *leeftijd*¹²;
3. de *behaalde graad* (van voldoening tot grote of grootste onderscheiding);

11. Procentueel uitgedrukte verhouding van het aantal gewerkte maanden ten aanzien van het totaal aantal maanden beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt.

12. Het merendeel van de recent afgestudeerden is jonger dan dertig jaar. Gezien de beperkte variatie kan verwacht worden dat de bijdrage van deze factor gering zal zijn.

4. het *diplomabezit* (alleen criminologie/ook ander hoger onderwijs-diploma/minstens nog één ander universitair tweede cyclusdiploma).

In tegenstelling met vorige keer werd het al of niet doorlopen hebben van een criminologiestage niet in de analyses betrokken: de stage vormde thans voor allen een verplicht deel van het onderwijscurriculum.

In de eerste twee analyses werd *gecorrigeerd* voor het aantal maanden dat men *voor de arbeidsmarkt beschikbaar was*. Voor de laatste vier gebeurde dit voor het aantal maanden (*bezoldigde*) *tewerkstelling*.

Alle analyses bleven beperkt tot die afgestudeerden die bij hun afstuderen nog geen beroepsactiviteit hadden. Op de eerste analyse na ging het overigens om bezoldigd werkenden.

Telkens duiden wij aan welk percentage van de voor de afhankelijke variabele (het criterium) gevonden variantie kan verklaard worden vanuit het pakket onafhankelijke variabelen (predictoren). Vervolgens bespreken wij het belang van de onderscheidene predictoren, en geven wij de richting van de aangetroffen verbanden.

Soms volgt — ter illustratie — wat meer informatie, afgeleid uit bi-variate analyses op telkens één predictor en het criterium. Hoewel dan niet meer gecorrigeerd is voor de mogelijke invloed van andere factoren, geeft dit toch een wat aangename visualisering van de aangetroffen verbanden.

5.2. HET HEBBEN VAN BEZOLDIGD WERK

Deze analyse werd doorgevoerd voor de respondenten die beschikbaar waren voor de arbeidsmarkt, en op het ogenblik van de bevraging hetzij bezoldigd werkten, hetzij ongewild werkloos waren.

De predictoren verklaren ruim 9 % van de verschillen inzake het al dan niet hebben van bezoldigd werk ($p < .01$).

Hoewel — zoals kon worden verwacht — de *duur van de beschikbaarheid* duidelijk van invloed is (gaandeweg geraken de meesten wel aan de slag) ($\text{bèta}^{13} .21$ $p < .02$) gaat de *grootste invloed*¹⁴ uit van het *diplomaprofiel* ($p < .01$). Houders van alleen een criminologie-diploma komen moeilijker aan de slag ($\text{bèta} .29$). Uit bivariate analyses blijkt dat van diegenen die alleen een criminologiediploma bezitten 75 % werkt, tegenover 91 % van de houders van ook een HOKT-diploma. De respondenten met nog een ander licentiaatsdiploma zijn allemaal aan de slag ($v .24$ $p < .01$).

Van het geslacht gaat nog een lichte invloed uit ($\text{bèta} .13$ $p < .10$): volgens

13. De bètacoëfficiënt is een maat voor de sterkte van de invloed van de corresponderende factor op de afhankelijke variabele. Hoe groter de bèta, hoe sterker de invloed.

14. De bewerkingen gebeurden met het SAS-regressieprogramma. Voor categorische variabelen werd de 'class'-invoer gebruikt. De invloed van een variabele wordt afgeleid uit het type III kwadraten sommen. Dergelijke kwadraten sommen worden berekend wanneer het effect van de betreffende variabele wordt toegevoegd aan een model dat reeds alle andere effecten van de in het model betrokken variabelen bevat. Teneinde het precieze gewicht van de onderscheidene waarden op categorische variabelen te kennen werden deze variabelen omgezet in dummies, zodat bèta-waarden kunnen vermeld worden.

de bivariate analyse was van de mannen 90 % aan de slag tegenover 83 % van de vrouwen ($\phi = .10$ n.s.).

De invloed van de leeftijd en van de in criminologie behaalde graad is vrijwel geheel te verwaarlozen.

5.3. DE TEWERKSTELLINGSPROPORTIE

Bij de respondenten die bij de bevraging ingeschakeld waren in, of daadwerkelijk beschikbaar waren voor de arbeidsmarkt onderzochten we welke factoren bijdroegen tot een gunstiger verhouding van de daadwerkelijke tewerkstelling ten aanzien van de beschikbaarheid. Hoe gunstiger deze verhouding, hoe beter de *tewerkstellingsproportie*.¹⁵

De verschillen op dit gebied werden voor 13 % verklaard door het predictor-pakket ($p < .001$). Dat is heel wat minder dan in het vorige onderzoek (33 %).

Belangrijk is de *duur van de beschikbaarheid* ($\beta = .33$ $p < .001$). Hoe langer deze duur, hoe gunstiger de tewerkstellingsintensiteit. Dit ligt enigszins voor de hand: haast iedereen is in aanvang een tijdje werkloos. Het gewicht hiervan op het criterium neemt af naarmate men nadien aan de slag geweest is.

Zoals bij de vorige meting weegt ook het *diplomaprofiel* door ($p < .05$). Wie alleen een criminologiediploma bezit ($\beta = .24$) heeft gemiddeld slechts 54 % van de beschikbare tijd gewerkt, voor degenen met ook een HOKT-diploma en voor de houders van (minstens) twee licentiaatsdiploma's ligt dit duidelijk gunstiger (zie ook 4.8.) (variantie-analyse $p < .02$).

Alleen voor deze twee predictoren was de bijdrage statistisch significant.

Voor het overige bleek nog enige, maar nauwelijks noemenswaardige invloed uit te gaan van de *leeftijd* (jongeren iets gunstiger situatie) en van de behaalde *graad* (hogere graad: gunstiger tewerkstellingsproportie). Het *geslacht* is helemaal geen predictor met enig gewicht.¹⁶

5.4. DE WERKZEKERHEID

Wie werkt met een contract voor bepaalde duur, waaronder B.T.K. en R.V.A. stage? Wie heeft met een contract voor onbepaalde duur of met een vaste benoeming wél werkzekerheid?

De in de regressie-analyse¹⁷ opgenomen variabelen verklaren 14 % van de variantie. Vergeleken met de vorige enquête is dit een verdubbeling. De bijdrage is statistisch significant ($p < .002$).

Er is duidelijk meer werkzekerheid bij de respondenten die al *gedurende een langere periode bezoldigd werken* ($\beta = .38$ $p < .0001$).¹⁸ De interpretatie hiervan is niet noodzakelijk eenduidig. Het is immers mogelijk dat precies diegenen die met een gunstige arbeidsovereenkomst startten ook een langere periode van bezoldigde arbeid kunnen opbouwen. Omdat niet de startpositie, maar wel deze op

15. In onze vorige studie 'tewerkstellingsintensiteit' genoemd.

16. Als grens werd een minimumwaarde van .05 voor de bèta-coëfficiënt genomen.

17. Vrije beroepen werden uit de analyse gehouden.

18. Bij vervanging van de duur van de bezoldigde arbeid door de duur van de beschikbaarheid speelt ook deze laatste factor een rol, zij het in wat minder sterke mate.

het ogenblik van bevraging geobserveerd werd, kan over de precieze manier waarop deze factor speelt geen uitsluitsel gegeven worden.

Ook het *geslacht* blijkt, zij het net niet meer zo statistisch significant ($\beta .16$ $p < .06$), van enig gewicht. Uit een bivariate analyse blijkt dat relatief meer mannen dan vrouwen werkzekerheid hebben (61 % tegenover 52 %; n.s. $\phi .10$). Dat stemt overeen met de bevindingen uit de vorige enquête.

De invloed van de *andere factoren* is beperkt (ouderen meer, alleen criminologiediploma minder werkzekerheid) en statistisch niet betekenisvol.

5.5. HET INKOMEN

Worden de inkomensverschillen verklaard door de opgenomen predictoren en zo ja: in welke richting en in welke mate?

In tegenstelling met de vorige enquête (toen 20 %) bedraagt de verklaarde variantie slechts 6 % (n.s.).

De inkomensverschillen hebben bijgevolg weinig met de door ons bekeken factoren te maken.

Geen van deze factoren had op zich een statistisch significante bijdrage.¹⁹

Toch vonden we nog vrij hoge bètawaarden voor het diplomaprofiel en de duur van de bezoldigde arbeid.

Vergeleken met de houders van twee universitaire (tweede cyclus) diploma's hebben de houders van alleen een criminologiediploma ($\beta .24$) en zij die ook een HOKT-diploma ($\beta .21$) bezitten ook *na correctie* voor de invloed van de andere predictoren een lager inkomen. We schreven hoger al dat vooral HOKT-ers op dit vlak slecht scoren. Dit staat in schrille tegenstelling met de wat lange studieperiode die zij achter de rug hebben én met de wat betere studieresultaten die zij binnen criminologie behaalden (in de tweede licentie 42 % voldoening en 50 % onderscheiding tegenover respectievelijk 56 % en 36 % bij diegenen die alleen criminologie volgden). We hebben de sterke indruk dat HOKT-criminologen, vermoedelijk doordat ze op grond van hun HOKT-diploma vlug aan de slag kunnen, dat ook daadwerkelijk doen, maar daardoor het zichzelf ook moeilijker maken om nog voor niveau 1-jobs te kandideren, respectievelijk te slagen.

Ons onderzoek slaat uiteraard slechts op de *intrede* in de arbeidsmarkt. Of de HOKT-criminologen op langere termijn naar bestendiger en pecuniair beter gewaardeerde jobs doorstromen kan niet binnen dit bestek worden beantwoord.

Ook de *duur van de bezoldigde activiteit* speelt mee ($\beta .18$ $p < .09$). Gezien de door ons doorgevoerde beperkingen (zie noot 17) is dit enigszins verrassend. Uit een aanvullende analyse bleek dat dit met het domein van tewerkstelling te maken heeft. In tegenstelling met wie in overheidsdienst (of gelijkgestelde diensten) werkt, vertrekt men in de privé-sector vanuit een gunstiger positie en/of krijgt men sneller financiële promotie (28 % hogere bezoldiging dan volgens

19. Waarbij toch rekening moet gehouden worden met de bijkomende beperkingen dat de analyse slechts voor de *voltijds* werkenden die *maximum drie jaar* bezoldigd werkten doorgevoerd werd. Tengevolge hiervan omvatte het aantal analyse-eenheden (initieel $N = 266$) slecht 107 personen.

overheidsbarema's, tegenover 2 % in de openbare of pecuniair gelijkgestelde sector (v .47 p <.0001), terwijl de onderbetaling zich duidelijk buiten de bedrijfssector (handel, financiële diensten, verzekeringswezen) situeert.

Verder hebben de *vrouwen en de jongeren* een wat *lager*, en diegenen die een grote onderscheiding behaalden een wat *hoger* inkomen. Deze verbanden evenwel zijn vrij zwak.

5.6. HET AL DAN NIET CRIMINOLOGISCH WERKZAAM ZIJN

Komen criminologen voor hun beroepsuitoefening in een criminologisch domein terecht, en zo ja: verrichten zij daar taken die tot *criminologische* beroepsuitoefening kunnen gerekend worden?

De analyses verklaren 10 % van de variantie (p <.02): dat is net evenveel als in de vorige enquête.

Van doorslaggevend belang is de in criminologie *behaalde graad* (bèta .22 p <.01). Van diegenen die 'voldoende' haalden zit 47 % in de criminologische sector, tegenover 61 % van hen die met onderscheiding, en 79 % van diegenen die met grote of grootste onderscheiding afstudeerden (v .22 p <.05). Ook het verrichten van een criminologische bezigheid volgt een gelijkaardige lijn: van 35 % bij diegenen die voldeden, over 48 % van de respondenten die met onderscheiding afstudeerden tot 63 % van hen die een nog mooiere graad haalden (v .20 p <.06).

In een geringere mate (bèta 16 p <.08) speelt ook het *geslacht*: mannen scoren iets gunstiger wat het domein van tewerkstelling, en duidelijk beter voor wat de aard van de uitgeoefende taken betreft (55 % van de mannen is criminologisch bezig tegenover 32 % van de vrouwen: v .23 p <.01; de bètawaarde bedraagt voor het criminologisch bezig zijn .23 p <.01).

De bijdragen van de andere factoren zijn statistisch niet significant. Toch kan gesteld worden dat vooral houders van alleen een *criminologie* diploma ook echt criminologische taken uitoefenen, terwijl dit voor houders van twee universitaire diploma's, vanuit criminologie bekeken, het minst gunstig ligt. Voorts zijn verhoudingsgewijs meer respondenten die minder lang een baan hebben criminologisch bezig: of dit op een gunstig evaluerende absorptiecapaciteit van de arbeidsmarkt wijst — een indruk die uit contacten met recent afgestudeerden naar voren komt — is daarmee evenwel niet aangetoond.²⁰

5.7. IS DE UITGEOEFENDE TAAK VAN EEN UNIVERSITAIR NIVEAU?

Wij vroegen de respondenten of, volgens hen, hun functie een opleiding van universitair niveau vergde.

Het predictorenpakket verklaart 12 % van de vastgestelde variantie (p <.01): dat is veel minder dan bij de vorige enquête (40 %).

20. Het blijft immers mogelijk dat het niet kandideren voor 'buiten het hart van de criminologie-opleiding' gelegen jobs het positief verband tussen de duur van het hebben van een baan en het criminologisch bezig zijn tot gevolg heeft.

Daarbij bleek in het bijzonder het *diplomaprofiel* belangrijk ($p < .04$). Houders van twee universitaire diploma's scoren naar verhouding het gunstigst: houders van een HOKT-diploma daarentegen komen relatief vaak terecht in een job beneden universitair niveau ($\beta .33$ $p < .02$). Zij oefenen vaak een beroep uit dat correspondeert met hun HOKT-opleiding (maatschappelijk assistent, verpleger e.d.). Voorzover zij aan de slag zijn, scoren diegenen met alleen een criminologiediploma dan weer wat beter.

De bivariate analyse gaf volgend beeld: een universitair diploma werd voor de job nodig geacht door 44 % van de houders van alleen een criminologiediploma, door slechts 34 % van diegenen met ook een H.O.K.T.-diploma, en door 77 % van de resterende groep ($v .25$ $p < .01$).

Nog van enig belang is de behaalde *graad*: ($\beta .14$ $p < .09$). Met name diegenen die grote onderscheiding haalden scoren op dit gebied goed: 84 % verricht een job van universitair niveau, tegenover 38 % van de anderen ($\Phi .31$ $p < .001$).

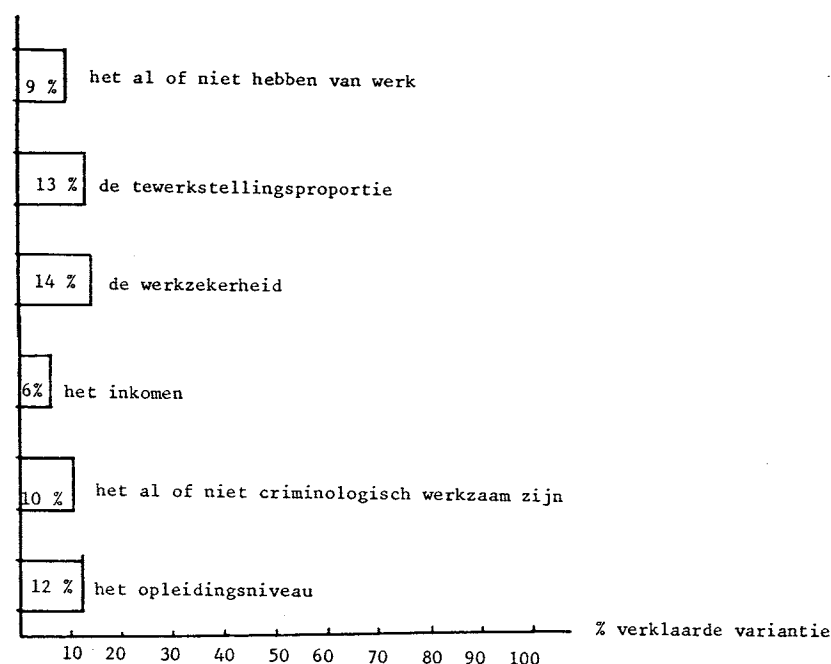
In de derde orde speelt, zij het in de regressie-analyse niet op een statistisch significante wijze, het *geslacht* ($\beta .13$). Van de mannen verricht 53 % een job op universitair niveau, tegenover 35 % van de vrouwen ($\Phi .19$ $p < .02$).

De *leeftijd* is van beperkt belang (ouderen meer job op universitair niveau), en er is helemaal geen invloed van de *duur* van de bezoldigde tewerkstelling.

5.8. SAMENVATTING

In onderstaande figuur geven we een overzicht van de hoeveelheden verklaarde variantie. Deze gaat van 9 % voor het al dan niet hebben van werk tot 14 % voor de werkzekerheid. Veel variantie blijft bijgevolg door de hier opgenomen factoren onverklaard. Vergeleken met de vorige enquête is de verklaringskracht van het gebruikte pakket nu vaak minder groot.

Figuur 1: Arbeidsmarktsituatie: hoeveelheden verklaarde variantie

In het algemeen is er een positief verband tussen de *duur* van de beschikbaarheid, respectievelijk het aantal maanden bezoldigde arbeid, en de situatie op de arbeidsmarkt. Dit verband is er evenwel niet voor wat het niveau van de functie betreft, en is eerder negatief voor het al dan niet criminologisch werkzaam zijn.

Houders van twee universitaire *diploma's* scoren gunstiger inzake het hebben van werk en zijn naar verhouding ook meer aan de slag geweest. Zij hebben een gunstiger inkomen en verrichten vaker taken waarvoor zij een universitaire opleiding noodzakelijk achten. De houders van een HOKT-diploma scoren gunstig op de eerste beiden punten: zij vinden vlug werk en blijven aan de slag. Zij zijn evenwel naar verhouding minder criminologisch bezig en zitten ook in jobs waarvoor een A1-diploma feitelijk volstaat. Hun bezoldiging is overeenkomstig! De respondenten met alleen een criminologiediploma scoren, vergeleken met de vorige twee groepen (maar die hebben dan ook twee diploma's én investeerden een langere studietijd), minder goed, behalve waar het om het vervullen van criminologische beroepsactiviteiten en — eens aan het werk — om het hebben van een wat grotere werkzekerheid gaat.

Een hogere *graad* bij het afstuderen komt het inkomen, het werken binnen een criminologisch domein, het criminologisch werkzaam zijn én het niveau van de functie ten goede. In het bijzonder wie grote onderscheiding behaalde heeft een duidelijk beter perspectief. Mogelijk spelen vaardigheden die bijdragen tot een gunstiger studieprofiel ook positief bij de verwerving van een goede arbeidssituatie. Vergeleken met de vorige enquête blijkt het belang van deze factor genomen.

De *leeftijd* speelt nagenoeg niet.

Het *geslacht* daarentegen wél. Mannen vinden gemakkelijker werk, zij hebben een grotere werkzekerheid, een beter inkomen, relatief meer van hen zijn ook criminologisch werkzaam en hun functie ligt vaker op universitair niveau.

De discriminatie op grond van het geslacht van de werkzoekende én werkende waarvan in vorig artikel al gewag gemaakt werd, blijft duidelijk aanwezig.

Besluit

Vergeleken met de resultaten van een vorige enquête is de arbeidsmarktsituatie voor recent afgestudeerden wat gunstiger. Zo is bijvoorbeeld de snelheid van inschakeling in de arbeidsmarkt duidelijk verbeterd.

Het wat gunstiger beeld is evenwel deels mede het gevolg van een uitwijking naar tewerkstelling in sectoren die geheel buiten de criminologiebeoefening liggen.

Wat de uitwegen van criminologen naar de doelmarkt toe betreft blijven er een aantal minder gunstige elementen. Wil — of kan — men niet terugvallen op een ander hoger onderwijs-diploma dan is de duur van de gedwongen werkloosheid vrij lang. Is men wél bereid daarop terug te vallen²¹ dan verloopt de intrede

21. Of wil men als houder van alleen een criminologiediploma een job op dat niveau verrichten.

in de arbeidsmarkt snel én is de tevredenheid over de inhoud van de job gunstig. Voor de HOKT-ers gebeurt deze snelle en vrij permanente inschakeling evenwel via een opeenvolging van kortstondige en vaak minder hoog bezoldigde functies.

Ondanks het feit dat de vorige jaren in de publieke sector een grotere vraag naar licentiaten criminologie tot stand kwam (politie, gevangeniswezen, en in zeer beperkte mate ook diensten voor geestelijke gezondheidszorg) was de vorige jaren het aantal recruteringen te beperkt²² om van een duidelijke toename van het aanbod aan criminologische functies te kunnen spreken.

Wellicht is doemdenken toch niet gepast.

In de eerste plaats is het mogelijk dat de slechte inlooperperiode voor recent afgestudeerden op langere termijn gevolgd wordt door een meer bevredigende carrière. Hiernaar dient in de toekomst onderzoek te worden opgezet.

Voorts zijn er een aantal ontwikkelingen die een gematigd optimisme kunnen rechtvaardigen. Ten gevolge van verscheidene factoren neemt het aantal studenten, en daarmee ook de druk op de arbeidsmarkt, af.²³ Verder verbetert de inhoud van de criminologiestudies en stijgen zowel de vertrouwdheid met als de waardering van deze opleiding op de arbeidsmarkt. Rekening houdend met de algemeen toenemende vraag naar universitair afgestudeerden, met de demografische evolutie, met de te verwachten expansie van sommige sectoren waar criminologen terecht kunnen of met de hogere diplomavereisten die men er op langere termijn wellicht zal stellen, mag mogelijk toch een geleidelijke en lichte verbetering in uitzicht gesteld worden.

Vooralsnog zal dit herstel — o.m. door de afbouw van een aantal initiatieven tot opslorping van de werkloosheid — evenwel zeer fragiel blijven. Wie als universitair afgestudeerde snel een blijvende, behoorlijk bezoldigde en op universitair niveau liggende betrekking wil is beter af met sommige andere diploma's.

Voor dit artikel beperkten wij ons tot de 'harde' arbeidsmarktgegevens. Naast deze informatie kregen wij met onze enquête ook zicht op de appreciatie door de respondenten van het gevolgde criminologie-curriculum. Zoals ook voordien gebeurde, worden deze bevindingen ingebracht in de discussies, gericht op een bijsturing van het onderwijsprogramma. In voorliggend artikel vindt men enkele krachtlijnen van de door de afgestudeerden geformuleerde inzichten.

22. Voor recrutering als politie-officier zijn er overigens vaak bijkomende vereisten waaraan de afgestudeerde criminoloog (nog) niet voldoet.

23. De effecten op de arbeidsmarkt van de invoering van een volledig criminologiecurriculum aan de R.U.G. kunnen nu nog niet goed worden ingeschat.